

Régi intézmény új köntösben – körkérdés a táncszakmához

Február 15-én átadták a Nemzeti Táncszínház új épületét. A kizárólag táncprogramjairól ismert befogadó színház a Mille-náris Parkban kapott helyet. Ez ünnep. Új színházépület átadására 2002. március 15-e, a Nemzeti Színház felavatása óta nem került sor Budapesten. Innen nézve még inkább ünnep. Onnan nézve azonban már kicsit másképp fest a dolog, hogy ezt az ünnepi pillanatot négyéves otthontalanság és „pusztai vándorlás” előzte meg, hiszen a Miniszterelnökség a budai Várba költöztetésével a Nemzeti Táncszínház lényegében egyik napról a másikra lett kilakoltatva a volt Várszínház (egykori Karmelita kolostor) épületéből 2014 második felében. A kényeszerű gesztust mind a Táncszínház vezetősége, mind a Táncszínház mögött álló és gyakorlatilag minden táncszakmai döntést, kuratóriumi tagságot önmagának vindikáló Magyar Táncművészek Szövetsége (MTSZ) igen jól, mondhatni szó nélkül tűrte. Nyilván hosszú távú érdekeik ezt kívánták. Jó fiúk (lányok) akartak lenni, mert ahogy az MTSZ támogatásával azóta kuratóri és táncbizottsági minőségében is jelentős karriert befutó Bozsik Yvette ez idő tájt fogalmazott, ők a csendben munkálkodás és a politikamentes alkotás hívei: „nem járunk tüntetni és nem vagyunk agresszívek”.¹ Az eredmény: nemcsak a Nemzeti Táncszínház új épülete készült el (igaz, az ígérekhez képest jó három év késéssel), de meglévő pozícióikat sem háborgatta senki. Az, hogy közben a táncszakma Nemzeti Táncszínházba integrálódó része ez idő alatt többségében alkalmatlan játszóhelyekre volt száműzve, ehhez képest még szerény áldozat volt.

A bevezetőben tudatosan nem úgy fogalmaztam, hogy átadták az új Nemzeti Táncszínházat. Hiszen csak az épület új, az intézmény régi. Hogy új lesz-e, megújul-e intézményként és művészeti szemléletében is, az a jövő zenéje. Őt éve

ezt írtam a Nemzeti Táncszínház műsorpolitikájáról, és ma is tartom: „A jobb befogadó helyeken kiválasztódnak az értékek, és lemorzsolódik az, ami nem oda való. Arculatot, profilt teremtenek tevékenységüknek. Határozott művészeti céljaik, elképzeléseik vannak. Tudják, mit akarnak. Van véleményük, nem félnek igent vagy nemet mondani. De ami talán a leglényegesebb: semmiképpen sem mossák össze a provinciálisat, a művelődési házak színpadára valót és az üzleti célú kultúrbiznisszt a valódi művészeti értékekkel. Ez ugyanis senkinek sem jó. Sem az alkotóknak, sem a közönségnek. Mert felborítja az értékrendet. A minőséget leértékeli, relativizálja, a belterjest pedig abba a hiszembe ringatja, hogy valami.”²

Az egykori Táncfórum jogutódjaként 2001-től működő Nemzeti Táncszínház azt deklarálja magáról, hogy a „hazai táncszíntér legfontosabb központja”. Ami, ha azokat színteriket nézzük, amelyek fölött ő diszponál (egy 120 és egy 368 fős színházterem az új épületben, illetve a Müpa rezidens intézményként évi 100 előadás a Fesztivál Színházban), így is van. A tartalmi szempontokról azonban hosszan lehetne vitatkozni. És nemcsak lehetne, de kellene is. Egy 4,6 milliárd forintos beruházásból megvalósult új táncművészeti centrum kialakítása reálisan vonhatna maga után széles körű szakmai egyeztetést, függetlenül attól, hogy van hivatalban lévő igazgatója. Mivel lapunkban törekszünk a nézőpontok kiszélesítésére, nem egyszerűen úgy, hogy célzottan szólítjuk meg egy-egy fontos (nak vélt) témában a színházi (vagy tánc)szakma szereplőit (ilyen volt például a tao, a kortárs dráma vagy a nemzeti táncplatformok ügye), ezúttal több mint negyven alkotónak, koreográfusnak, tánckritikusnak, társulat- és intézményvezetőnek küldtünk ki két, jöllehet egy, mert összefüggő, a Nemzeti Táncszínház befogadói színházi szerepét és művészeti szemlélet firtató

1 Szász Emese, „Míntha folyamatosan turnéznánk» – Mikor kapja meg új helyét a Nemzeti Táncszínház?”, *Fidelio*, 2016. június 21., <https://fidelio.hu/tanc/mintha-folyamatosan-turneznank-mikor-kapja-meg-uj-helyet-a-nemzeti-tancszinhaz-16681.html>.

2 KRÁLL Csaba, „Minek nevezzelek? – A Nemzeti Táncszínház műsorpolitikájáról”, *Élet és Irodalom*, 2013. augusztus 30., <https://www.es.hu/cikk/2013-08-30/krall-csaba/minek-nevezzelek.html>.

kérdést, amelyre tizenhat válasz érkezett. Szándékosan nem kerestük meg a táncprofillal is rendelkező konkurens intézményeket (a Trafó, a MU Színház stb. vezetőit), ahogy érdekvédelmi/táncszakmai szervezeteket sem. Bár meglepő módon, kutatásunkról értesülve, a Magyar Táncművészek Szövetsége levélben tájékoztatott bennünket, hogy tárgyalni fogja az általunk felvetett kérdéseket, és egységes válaszukat a kellő időben nyilvánosságra hozza. Sajnálatos módon azonban Ertl Péterrel, a Nemzeti Táncszínház igazgatójával többszöri megkeresésünk ellenére sem jött létre a tervezett interjúnk, noha egy bő hetet kínáltunk fel egyeztetésre, és a direktor más sajtóorgánumoknak készségesen nyilatkozott.

Králl Csaba
szerkesztő

Milyen szerepe lehet az ország táncéletében egy nemzeti táncszínháznak? Milyen művészeti/szakmai elvek mentén érdemes működnie egy ilyen nemzeti intézménynek?

LŐRINC KATALIN

táncművész, egyetemi tanár

A kérdés hozzám kerülő úton tud csak érdemben eljutni, mert a „nemzeti” szóval már 19 éves korom óta nem tudok mit kezdeni: ekkor kerültem ki az országból tanulni/dolgozni – tehát élni. Rögtön olyan helyre, mint Belgium, amelyet flamandok és vallonok alkotnak, majd Svédországba (a svéd jókora hányada Finnországban él), végül Ausztriába, amely német ajkú, és mégsem Németország. Tehát most megkerültem a „nemzeti” szót, amelyet táncszínházunk elnevezésében (is) értelmetlennek tartok. Beszéljünk tehát egy olyan színházról, amelynek az országban egyedülálló lehetősége van arra, hogy a táncművészetét közel hozza mindenkinek, akihez lehetséges. Mert fontos kérdés, hogy a budapestiekén kívül ki jöhet még számításba. Tehát: jó lenne, ha egyben forgalmazói kapacitása is lehetne a színháznak mint kulturális szervezetnek. Ami a „mit” kérdését illeti, én teljesen nyitva hagynám, a színház vezetése az utóbbi évek során ebben következetes is volt: nagyon sokféle, egymástól eltérő műfajú és célú formát (társulatot, projektet stb.) bemutató helyként működött. Ez így van rendben. Mindenképpen fontosnak látom azt a funkciót is, amely szintén az utóbbi évek gyakorlata: a beavató/nevelési programok generálását/befogadását. Nagyon fontos küldetés az, hogy ne csak esténként várjuk a csodálatos épületbe azt a pár ezer fős réteget jelentő fizető közönséget, hanem megfelelő kapacitással rendelkezessen az intézmény ahhoz, hogy a társadalom mentálhigiéniéje szempontjából is fontos tevékenységet folytató, programokat koordináló, befogadó vagy közvetítő otthon lehessen.

HÓD ADRIENN

a Hodworks alapító-koreográfusa

A legfontosabb szerintem a hierarchiamentesség érvényesítése, a gazdagság megmutatása, a sokféleség értéként kezelése, a különböző esztétikák és gondolatok mentén megvalósuló magyar és külföldi előadások bemutatása, a hagyomány és a

jelenben formálódó új kezdeményezések egyenlő mértékben történő felmutatása, a különbözőség bátor vállalása lenne. Emellett fontosnak tartanám alkotók, kritikusok, szakemberek bevonását a színház működésének megtervezésébe, programjának kialakításába (pl. kis fesztiválok művészek kuratori irányítása alatt, tematikus estekhez kapcsolódó események). A többféleség többféle rálátást igényel, ezért fontos lenne megtalálni a megfelelő partnereket egy-egy program kialakításánál (egy néptánc irányú projekt nyilván más szakértelmet igényel, mint egy kortárs táncjal kapcsolatos kutatási program elindítása). Minden esetben a megfelelő szakembereket kell delegálni. A Nemzeti Táncszínház elősegíthetné ezt a kommunikációt. Feladata lehetne a táncszakma összetartása, közös szakmai programok kitalálása, szervezése. Teret biztosíthatna nyílt rezidencia-programoknak hazai és külföldi alkotók részére (próbaterem-használat). Támogathatna produkciómentes kutatási projekteket. Lehetne koprodukciós partner magyar és külföldi produkciók létrehozásában a kicsitől a gigaprojekttekig. Tartson fenn aktív kapcsolatot a közönséggel, foglalkozzon a tánc közönségépítésével. Legyen öko barát hely, egy elérhető közösségi és *co-working* tér. Működjön költségtakarékosan, ne lehessen pazarolni!

TÖRÖK ÁKOS

kritikus, szerkesztő

A nemzeti kifejezést – főként a művészet terén – sosem értettem igazán, ahogy pedig értettem, abban mindig volt valami arrogancia és kirekesztés: mintha lehetséges lenne olyan műalkotás, jelen esetben táncelőadás, amelyik kevésbé nemzeti vagy éppen jobban magyar. Ha a kérdés úgy hangzik, hogy milyen szerepe lehetne Magyarországon egy jelentős költségvetési forrásokkal gazdálkodó, befogadó jellegű táncszínháznak, azt már inkább tudom értelmezni.

Ebben az esetben még a „nemzeti” kitételnek is látom értelmét, amennyiben azt gondolom, elsősorban magyar alkotók és előadók produkcióinak kellene lehetőséget adnia mind koprodukciós partnerként, mind befogadó helyként. Emellett azonban – a kitekintés miatt – megjelenhetnének benne hazai koreográfusok külföldi munkái vagy külföldi koreográfusok magyar táncosokkal létrehozott előadásai is.

A legfontosabbnak azt tartom, hogy a táncpaletta fedje le a teljes szcénát a klasszikus balettől a kortárs baletten és néptáncra keresztül a kortárs tánc-előadásokig. És ne csak műfajilag, hanem az alkotók tekintetében is: a tehetséges fiatalabbak ugyanúgy jussanak benne térhez, mint a „nagy öregek” és a nagy múltú társulatok. Sokkal hangsúlyosabban, mint ahogy ez eddig történt. Ha erre valóban lenne szándék, akkor az új játszóhely talán most lehetőséget is adhatna rá.

BOLVÁRI-TAKÁCS GÁBOR

a Magyar Táncművészeti Egyetem rektora

Egy nemzeti táncszínháznak az ország táncéletében központi szerepe van. Ahogyan a nemzeti színházaknak mindig is volt az örökségvédelmi és hagyományörzési profil mellett innovációs és művészeti nevelési, azaz összefoglalóan – értékek, és nem ideológiák mentén gondolkodva – „színházpolitikai” küldetése. Ez a komplexitás jelenti a műfajok sokszínűségét és esélyegyenlőségét, a kurrens hazai és nemzetközi trendek

Fotók: Hlinka Zsolt

párhuzamos megjelenítését, a fővároson kívüli táncműhelyek budapesti fellépéseit, továbbá átfogó igényű és közönségrétegekhez igazított seregszémák megrendezését. Nálunk a Nemzeti Táncszínház alapvetően *épületet és funkciót*, nem pedig társulatot és alkotóműhelyt jelent, de mint játszóhely és mint megrendelő képes és alkalmas a hazai táncművészet jövőjének befolyásolására. Ez a szerepvállalás azonban nem korlátozódhat kizárólag az új épületre! A nemzeti táncszínházi funkció megvalósulásának *elengedhetetlen*, de nem *egyetlen* feltétele az önálló színházépület. Részben közönségforgalmi okokból (limitált nézőszám), részben éppen a megrendelői/befogadói modell által generált kínálatbővülés kielégítése érdekében. Ha szükséges, a közvéleményt és a fenntartókat a hazai táncszakmának együttesen kell meggyőznie erről.

RÉTI ANNA

táncos, koreográfus

Én nem vagyok művészeti menedzser, és valahogy úgy érzem, kifelé lóg a lábam a „nemzeti tánc”-ből. Ennek ellenére azt gondolom, fontos lenne, hogy egy ilyen intézmény minél szélesebb körben reprezentálja a hazai táncszakmát, úgy is, mint fővárosi, vidéki, modern, kortárs, klasszikus, mozgásszínház, és úgy is, mint már befutott és kezdő alkotók. Természetesen egy minden ágazat képviselőit bevonó szakmai kuratórium értékrendjének válogatása alapján.

Néhány ötlet jutott eszembe, amelyek segítenék az előző gondolat megvalósulását.

– *Rezidens program*: évente két új rezidens koreográfus darabjainak rendszeres bemutatása, ezzel segítendő szakmai fejlődésüket, munkáik népszerűsítését. A rezidensek szemé-

lyéről szakmai kuratórium döntene, egyikük a fiatal generációból, másikuk a már több/sok éves szakmai gyakorlattal rendelkezők közül kerülhetne ki.

– *Vegyes műsorok*: külföldi nagy együtteseknél (pl. Nederlands Dans Theater) bevett szokás a 3-4 rövidebb egyfelvonásost felvonultató est, ahol premierek és már bemutatott darabok vegyesen szerepelnek különböző koreográfusoktól.

– *Csereprogram*: a vidéki együttesek Budapesten lépnek fel, cserébe pedig a budapestiek mennek vidékre.

– *Múltidéző*: ennek keretében tíz vagy annál is több éve nem játszott színvonalas táncelőadásokat lehetne felújítani és újra műsorra tűzni.

– *Nemzeti Táncplatform Fesztivál*: ide külföldi szakembereket lehetne meghívni, hogy népszerűsítsék a széles értelemben vett magyar táncművészetet.

– *Tánciskolák találkozója*: a vidéki és budapesti végzős növendékek bemutatkozását és az iskolák közötti tapasztalatcserét segítené.

De bármi is valósul meg az új Nemzeti Táncszínházban, talán legfontosabb a kommunikáció, hogy a táncszakma különböző ágaiban dolgozó szakembereknek legyen lehetősége a különféle elképzelések és vélemények együttesére.

FÖLDI BÉLA

koreográfus, a Budapest Táncszínház vezetője

A Budai Várnegyedben 12 évig Török Jolán vezetése alatt működő Nemzeti Táncszínház kiváló példával járt elől, és talán nem is kellene mást csinálni, mint folytatni az ott megkezdett munkát. A nagyszínpadon a táncművészet minden stílusa megjelent, a hazai, minőséget képviselő együttesek

mellett külföldi vendégszereplések is voltak. A refektórium korszakpada lehetőséget biztosított a kísérletezésnek, a fiatal koreográfusoknak. Az új Nemzeti Táncszínház épületében szintén két színpad van, az infrastrukturális és technikai lehetőségek viszont magasabb szintűek, így folytatódhat a hagyomány, azaz a Nemzeti Táncszínház továbbra is a hazai táncélet vezető helyszíne lehet, ahol minden stílus megjelenhet. Kellő nemzetközi kitekintéssel, külföldi szakemberek és fesztiválszervezők meghívásával talán a hazai táncélet jobban bekerül majd a nemzetközi vérkeringésbe. Akik ismerik a hazai táncos befogadó helyeket, pontosan tudják, hogy melyik színház milyen minőségű és stílusú előadásokat lát szívesen. A Nemzeti Táncszínház igazi értékét pont az mutathatja meg, hogy minden műfaj számára nyitott. Továbbá hogy a fesztiválok és új bemutatók mellett a társulatok repertoárján lévő produkciók is továbbjártásra kerülhetnek. A kellő arányok megtartása, a kulturális és gazdasági kérdések természetesen az igazgató és a művészeti kuratórium kompetenciája. Ezúton is sok sikert kívánunk nekik, de kérjük a szakma minden résztvevőjét, hogy legyen éber, és ha netán rosszul mennek a dolgok, akkor őszintén, a magyar táncéletet segítő pozitív kritikai hozzáállással tegye szóvá a hibákat.

FELEDI JÁNOS

táncos, koreográfus, a Feledi Project alapítója, a Közép-Európa Táncszínház művészeti vezetője

Azt gondolom, hogy egy nemzeti táncszínház legfontosabb feladata a hazai táncművészet képviselete. A hazai együttesek, társulatok, alkotók népszerűsítése itthon és külföldön, hogy közösségi teret, helyet, otthont teremtsen a magyar táncművészek számára, és olyan műsorpolitikát alakítson ki, amelyben műfajtól függetlenül mindenki megmutathatja magát. Befogadó színházként a néptáncotól a klasszikus és modern balettig, a társas- és a kortárs táncotól a kísérletező darabokon át a gyermek- és ifjúsági előadásokig kell a közönség érdeklődését kielégítenie. Fontos küldetése a táncművészet népszerűsítése, az egyéni és csoportos képességek, a kreativitás fejlesztése és a tehetséggondozás. A hangsúly nem a tudásközlésen, hanem az egyéniségek kibontakoztatásán kell hogy legyen. Feladata az is, hogy esztétikai ízlésnormákat közvetítsen. Az ízlésnek vannak általános határvonalai, de az ízlésvilág végső soron teljesen egyedi. Egy nemzeti intézménynek a sokféleség bemutatása, a választás lehetőségének megadása, az alkotásra ösztönzés fontos kötelezettsége. Ahogy az „autonóm” és „alkalmazott” művészetek egymáshoz közelítése is, illetve annak megteremtése, hogy valamennyi hazai táncművész, alkotó, együttes egységesen és arányosan érvényesülhessen.

SZABÓ RÉKA

rendező-koreográfus, a Tünet Együttes vezetője

Zavarba ejt a kérdés, mert nekem nincs viszonyom ahhoz a fogalomhoz, hogy nemzeti táncszínház. Most próbáltam utánanézni, hogy a világban hol van hasonló befogadó intézmény, de inkább csak társulatokat találtam ilyen név alatt.

Én azokat a befogadó helyeket látom jól működni, amelyeknek van karakteres művészeti arculata, hitvallása és olyan

vezetője, aki műsorpolitikájával erős szakmai színvonalat képvisel és átgondolt, következetes koncepciót valósít meg.

Ha a nemzeti táncszínházat úgy értelmezzük, hogy ez az a hely, amely kiemelt támogatással működik, felvonultatja a legkiválóbb magyar táncművészeti formációkat, pusztán a minőség alapján válogat, s igyekszik felölelni az egész területet, azaz egyszerre ad terepet a hagyományörző, néptánc- vagy klasszikusbalett-együtteseknek és a legprogresszívebb kísérletező, formabontó társulatoknak, akkor felmerül bennem a kérdés, hogy vajon ilyen létezik-e. Hiszen nagyon nehéz ennyi különböző értékrenddel és ízlésvilággal azonosulni, azokat befogadni, és az egymástól eltérő közönségeket megszólítani.

Ugyanakkor drukkolok a most nyíló Nemzeti Táncszínháznak, hogy mindez sikerüljön neki, és sikerüljön a táncszakmán belüli kis buborékokat egymáshoz közelíteni.

SOLYMOSI TAMÁS

a Magyar Nemzeti Balett igazgatója

Ha a táncszakma kap egy új, az igényeinek megfelelően kialakított színházat, ahol korszerű feltételek mellett lehet új produkciókat és koreográfiákat bemutatni, az mindenképpen ok az ünneplésre, és mutatja a mindannyiunk által képviselt művészeti ág megbecsültségét. Hogy milyen irányt vegyen egy nemzeti táncszínház, milyen elvek mentén működjön, ennek meghatározása az intézmény mindenkor vezetőinek feladata. Bármilyen irányt is kövessen azonban, fontos, hogy nemzeti intézményként műfaji korlátok nélkül a tánc legkiválóbb magyar képviselőinek biztosítson teret, emellett a sokszínűség jegyében a legnívósabb nemzetközi alkotók munkáival is megismertesse a közönséget. Úgy tapasztalom, Ertl Péter igazgató is hasonló elvek mentén szervezte és tervezi folytatni a színház működtetését.

Talán nem elfogultság azt állítani, hogy a Magyar Nemzeti Balett számára is nagy lehetőséget kínál a Millenárison megnyíló új játszóhely. A színpadot együttesünknek is lesz alkalma kipróbálni, és bízunk benne, hogy a következő szezontól állandó jelenlétet is tervezhetünk az új épületbe, ami számunkra több előadást és más közönséget is jelent, a Nemzeti Táncszínház nézői pedig helyben ismerhetik meg Magyarországot egyetlen klasszikusbalett-társulatának sokoldalúságát.

BÁLINT ORSOLYA

tánckritikus, a dancefeed szerkesztője

Hajlamosak vagyunk lelkesedésünkben „új Nemzeti Táncszínházzal” beszélni, holott inkább kérdésként tehetnénk fel: megújulhat-e a Nemzeti Táncszínház egy új bázis adta viszonylagos biztonságban és stabilitásban?

Mivel nincs saját társulata, könnyen kapcsolódhatna a szcena minél több szereplője felé, katalizátorként működve az intézmények, szakmai kollégiumok, társulatok és a függetlenek közötti párbeszéd beindításában. Ez legalább olyan fontos feladata, mint saját programjának alapos felrészítése, hogy árnyaltabb és hitelesebb képet mutasson arról, hol tart ma a honi (és az európai/globális) táncművészet.

A tradíciók ápolása mellett teret kellene adnia az innovációnak, serkentve a művészeti ágak, a technológia és a tudomány közötti szinergiákat. A fiatal honi és itt élő külföldi

tehetségek bemutatása, támogató mentorálása mellett el kellene kezdenie a nemzetközi szcénában aktív magyar táncosok-koreográfusok itthoni bevonását, tudásának és tapasztalatának beépítését. Ugyanilyen fontos lenne a már nem aktív generáció pályaművének gondozása és széles körű elismerése (pl. egy nemzeti táncpantheon alapításával).

A közönséggel keresnie kell az elérés és a kapcsolattartás új csatornáit, pl. nyílt beszélgetésekkel és próbákkal, színházi nevelési programmal is érzékenyítve őket a befogadásra. A tágabb szakma számára (beleértve a pedagógusokat, kutatókat, kritikusokat) tematikus fórumok, konferenciák, networking-programok szervezése mellett a Nemzeti Táncszínháznak fontos szerepe lehetne a táncszakmai érdekérvényesítés terén tátongó úr betöltésében.

DR. ANGELUS IVÁN

a Budapest Kortárástánc Főiskola alapító-rektora

A Nemzeti Táncszínház az ország egyik legnagyobb, egyértelműen közösségi erőforrásokkal gazdálkodó, közszolgálati funkciójú művészeti mecénása. Nem szabad évtizedekre befagyasztania a folyamatokat. Ellenkezőleg: feladata, hogy intenzív fejlődési pályára állítsa a magyar táncművészet egészét itthon és külföldön. Ehhez transzparens működés, eleven, interaktív kommunikáció szükséges a táncművészet minden értékteremtő irányzatával, együttesével, művészeivel, a médiával, a szakmai és közoktatási intézményekkel, a többi játszóhellyel, a hazai és külföldi táncművészet minden szereplőjével. A megosztó magatartás nem járható út. Integratív funkciót kell betöltenie. Engednie kell, hogy a magyar táncművészet végre túllépjen a csizmás-balettcipős profik és a mezítlábas dilettánsok paradigmáján, a „mi kutyánk kölke” logikán, kilépjen a tánc szűkös világából. Egészséges generációs viszonyokat kell kialakítania, mert a reményvesztett fiatalok elmenekülnek, a mai „korfa” nem karácsonyfára, hanem baobabra emlékeztet. Piramisszerű kapcsolati kultúrát kell létrehozni: tömeges közönségbázis, széles amatőrmozgalom, együttműködő közép- és felsőoktatási intézmények. Kis, közepes, nagy együttesek. Sokszínű program, építő módszerek, saját produkciók, meghívás, pályázati rendszer, produkciós műhelyek. Kreatív vezetés. Ki más feladata lenne mindez? Csak remélhetem, az új infrastruktúra alkalmas lesz erre.

FRENÁK PÁL

koreográfus, a Frenák Pál Társulat vezetője

A Nemzeti Táncszínház reményeim szerint új dimenziót nyit meg olyan, más dinamikai felfogásban készült darabok előtt is, mint a saját koreográfiáim és a hozzájuk hasonlók. Úgy gondolom, hogy Ertl Péter a társulatok programozásában elsődleges kritériumként a minőséget tűzi ki célul. Ez lehetőséget nyújt a Trafó, a MU Színház és hasonló kisebb befogadó helyek számára, hogy nagyobb teret adjanak a kísérletező fiatal alkotóknak, aminek fogva a Nemzeti Táncszínház is nagyobb teret tud biztosítani azoknak a társulatoknak, amelyek onnan kinőttek vagy stílusban különböznek. Bízom benne, hogy a Táncszínház működése és ez a változás beindít egy egészséges konkurenciát a művészi fejlődés és a minőség érdekében minden szinten.

DUDA ÉVA

koreográfus, a Duda Éva Társulat vezetője

A jelenlegi fő funkciója mellett (magyar társulatok produkcióinak bemutatása és egyéb szakmai tevékenységek) ideális lenne a nemzetközi vérkeringésbe aktívan bekapcsolódnia a Nemzeti Táncszínháznak. Fontos lenne a magyar társulatok nemzetközi szintre segítése, nemzetközi menedzsment létrehozása, nemzetközi szakmai programok szervezése, nemzetközi hálózatokkal való kapcsolatépítés. Én ezt tartanám a legfontosabb célkitűzésnek.

Nagyszerű lenne továbbá egy szakmai kerekasztal létrehozása, mely az egész területet érintő kérdésekre, hazai problémákra keresne megoldást. A vezetőség egyfelől ennek súlyát biztosítaná, másfelől a deklarált javaslatokat tolmácsolná a megfelelő szervekhez, és intenzíven képviselné azokat.

Széles spektrumú, szigorúan szakmai alapú művészeti zsűri felállítását is szorgalmaznám időszakos jelleggel, felruházva azt a demokratikus döntések jogával a Táncszínház programjait, terveit és jövőjét illetően.

Szerencsés lenne továbbá, ha a fővárosi és a belföldi régiók közt egy komolyabb hálózat alakulna a produkciók továbbjártására, forgalmazására érdekében. Közös érdekből hasonlóképpen támogatni kellene a budapesti befogadó színházak programjainak összehangolását is.

VELEKEI LÁSZLÓ

koreográfus, a Győri Balett művészeti vezetője

A Győri Balett igazgatójával, Kiss Jánossal közös örömünk, hogy Magyarországon végre 21. századi körülmények között tiszta profilú táncszínház működhet a szakma és a közönség legnagyobb örömeire.

A Győri Balett eddig is együttműködött, és az elkövetkezendőkben is együttműködik a Nemzeti Táncszínházzal és a Magyar Táncművészek Szövetségével, a továbbiakban is a magyar kultúrát képviseli.

Fontosnak tartom, hogy a Nemzeti Táncszínház ízlésektől, stílusoktól és műfajoktól függetlenül lehetőséget adjon – akár hosszú távon is – az alkotóknak művészetük bemutatására, táncprodukcióik forgalmazására.

KOVÁCS GERZSON PÉTER

a TranzDanz alapító-koreográfus

A kérdés feltételes módban fogalmaz: *lehet*, de a *van* a megfelelő igealak, mert a Nemzeti Táncszínház a hatalmi struktúrába való beágyazódásából fakadóan és a rendelkezésére álló műszaki, HR-, PR- és pénzügyi eszközei birtokában a hazai hivatásos táncművészet meghatározó, nagy befolyással bíró szereplője. Repertoáron tart produkciókat (társulatokat, koreográfusokat), amelyeket különböző státuszokba sorol az egyszeri megjelenéstől a több éves kiemelt partnerségig, az előadásokért értékelhető mértékű szolgáltatási díjat fizet, új produkciók megvalósítását finanszírozza több konstrukcióban (akár megrendelőként), vidéki helyszíneken és fesztiválokra való megjelenéseket menedzsel, támogat, műszaki és infrastrukturális háttérrel biztosít, a gyártáshoz próbatermi háttérrel ad, arculatot épít stb. – a kiválasztottaknak.

Az előadó-művészet nem tud a fióknak írni, a jelenben

kell megnyilvánulnia; ha játszik, létezik, ha nem játszik: nincs. Ilyenkor nemcsak a produkciók nem születnek meg (vagy nem jutnak közönség elé, ami végül is ugyanaz), de a szerzők, alkotók, előadók maguk is fikciává válnak. A saját (vagy rendszeres befogadó) játszóhellyel nem rendelkező táncársulatok, alkotóműhelyek (ők alkotják a magyar táncművészet nagy részét) ki vannak szolgáltatva a befogadó színházaknak, amelyek legjelentősebbike a Nemzeti Táncszínház. Most, hogy átadásra került az új színházépület, évente több mint 350 előadás felett diszponál majd a saját helyén, a Müpában és egyéb helyszíneken. Aki bekerül a Nemzeti Táncszínház programjába, az nem csupán bevételi (önfenntartási) lehetőségeinek számottevő javításához, esetleg extra gyártási kapacitásokhoz (ingyenes próbateremhez, új produkciók megvalósítását szolgáló jelentős költségvetési forrásokhoz) jut, de *legitimációhoz* is. Aki a Nemzeti Táncszínházban játszik, az a nemzeti hivatásos tánckultúra értékes, elismert, megbecsült képviselője, olyasvalaki, aki nemcsak a formai, de a tartalmi elvárásoknak is megfelel.

Aki viszont nem lép fel a Nemzeti Táncszínházban az a fentiekből következően:

- vagy nem nemzeti,
- vagy nem hivatásos,
- vagy nem tánc,
- vagy nem felel meg a minőségi,
- vagy nem felel meg az értékrendi elvárásoknak,
- vagy mindezek tetszőleges kombinációja illik rá.

RÁCZ ANIKÓ

a SÍN Kulturális Központ munkatársa

A Színház körkérdése kapcsán arra gondoltam, hogy talán érdemes egy – a válasz terjedelmi kerete miatt – nagyon szűkre szabott nemzetközi kitekintést tenni: hol találunk Európában, esetleg azon túl állandó rezidens társulat nélküli, szinte kizárólag táncprofilal országos hatókörű, állami megbízású befogadó

helyként működő *nemzeti táncszínházat*, és ezek a helyek milyen misszióval dolgoznak? A nemzetközi kollégák megkérdezésén és az interneten fellelhető szakmai felületek átböngészésén alapuló kutatásom eredménye, hogy ez a profil egyáltalán nem elterjedt, összesen négy helyet tudtam beazonosítani. Közép-Kelet Európában csak egyet találtam, a bukaresti Centrul Național al Dansului, amely jelenleg 80 fős stúdiószínházként, nagyon szűk költségvetéssel működik, elsődleges célja pedig a román független kortárs-tánc-élet fejlesztése. Tervben van egy nagy táncközpont építése, a projekt megvalósítása azonban már több határidő-módosításon van túl, jövője bizonytalan. A további három helyszín: a párizsi Centre National de la Danse, a jelenleg saját épület nélkül működő koppenhágai Dansehallerne és az oslói Dansens Hus. (Ezeket túl néhány országban működnek saját játszóhellyel rendelkező nemzeti együttesek, amelyek repertoárjuk bővítésén és bemutatásán túl egyéb tevékenységeket is ellátnak – ilyen például a holland NDT vagy a National Dance Company Wales.)

Az összes helyen a belföldi és külföldi táncprodukciók forgalmazása mellett a terület fejlesztése, professzionalizálása – ez talán a párizsi CND-ben a leghangsúlyosabb, sok tréninget, konferenciát szerveznek –, a helyi művészek és projektek nemzetközi szakmai véráramba kapcsolása nagy szerepet kap. A párizsi és koppenhágai központok kizárólag kortárs táncal foglalkoznak, az oslói Dansens Hus néha-néha bemutat egyéb műfajokat is. A fentiekben túl Európában még két példát lehet említeni, amelyek nemzeti táncközpontként üzemelnek: az edinburgh-i Danse Base és a dublini Dance Ireland. Érdekes azonban, hogy mindkét hely táncfejlesztéssel foglalkozik, állami megbízásból és normatív támogatásból a terület háttérintézményeként működik, különböző elképzelések mentén biztosít helyet és lehetőséget alkotóknak, de nyilvános programokat csak táncórák formájában kínál. Természetesen minden nagyvárosban meg lehet találni a tánc vagy kortárs tánc fő helyszínét vagy helyszíneit, azonban az elsőként említett négy intézmény az, amely elnevezésében és küldetésében is a nemzeti táncszínház vagy táncközpont feladatkört kommunikálja.

E számunk szerzői

Artner Szilvia (1967) kritikus, újságíró, Budavidéken él

Boros Kinga (1982) teatrológus, a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem oktatója, Csíkszeredában él

Hajnal Márton (1990) doktorandusz, kritikus, Budapesten él

Kovács Bálint (1987) kulturális újságíró, kritikus, az *Index* munkatársa, Budapesten él

Kovács Bea (1991) szerkesztő, esszéíró, blogger, Marosvásárhelyen él

Kővári Orsolya (1980) szakíró, Budapesten él

Molnár Gál Péter (1936–2011) színikritikus, újságíró, dramaturg

Muntag Vince (1990) színháztudós, Budapesten él

Nánay István (1938) kritikus, tanár, színháztörténész, Budapesten él

Proics Lilla (1967) kritikus, tornatanár, Budapesten él

Popovici, Iulia (1979) színházi kritikus és kurátor, szerkesztő, Bukarestben él

Sebesi István (1967) a BBTE színháztudomány szakos hallgatója, Kolozsváron él

Szabó-Székely Ármin (1987) dramaturg, Budapesten él

Szilágyi-Gál Mihály (1971) filozófiatörténész, az ELTE Médiatanszékének adjunktusa, Budapesten él

Zappe László (1944) nyugdíjas újságíró, kritikus, Nagykovácsiban él